

อาชญาต บทที่ ๘

กาลาตีปัตตีวิภัตตี : คำกิริยาอนาคตกาลของอดีต
ใช้กับเหตุการณ์ที่ผ่านมาโดยไม่ได้กระทำให้สำเร็จ
ใช้ในประโยคเงื่อนไขที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริง

วิภัตติหมวดที่ ๘ : กาลาติปัตติวิภัตติ

บุรุษ	ปรัสสบาท		อัตตโนบาท		โยคะ
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	
ปจฺจบุรุษ	สฺสา	สฺสํสฺ	สฺสถ	สฺสํ	นามโยคะ
มฺชฌิมบุรุษ	สฺเส	สฺสถ	สฺสเส	สฺสวฺเห	ตุมหโยคะ
อุตฺตมบุรุษ	สฺสํ	สฺสามฺหา	สฺสํ	สฺสามฺหเส	อัมหโยคะ

วิภัตติอาชยาตหมวดที่ ๘ : กาลาติปัตติ

๑.กาลาติปัตติวิภัตติ บอกอนาคตกาลของอดีต แปลว่า จัก...แล้ว, ถ้าลง อ
อาคมข้างหน้า แปลว่า จักได้...แล้ว เช่น

อุ.โส เจ ยานํ ลภิสฺสา, อคฺจฺฉิสฺสา.

ถ้าว่า อ.บุรุษนั้น จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.บุรุษนั้น จักได้ไปแล้ว.

(ข้อเท็จจริงคือเขาไม่มียานพาหนะ ดังนั้นเขาจึงไม่ได้ไป)

อุ.สเจ เม สิเนหฺ นภวิสฺส, โสโก น อฺปฺปชฺชิสฺส.

ถ้าว่า อ.ความรัก จักไม่ได้มีแล้ว แก่เราไซ้, อ.ความโศก จักไม่เกิดขึ้นแล้ว.

(ข้อเท็จจริงคือเรายังมีความรักอยู่ ดังนั้นเราจึงยังมีความโศกเศร้าอยู่)

อุ.ภิกขเว สจายฺ เอกสาฎโก ปฐมยามะ มยฺหํ ทาตุํ อสกุขิสฺส, สพฺพ-โสฬสํ กํ
อลภิสฺส.

ดูก่อนภิกษุ ท. ถ้าว่า อ.พราหมณ์เอกสาฎกนี้ จักได้อาจแล้ว เพื่ออันถวายเป็น
แก่เรา ในปฐมยามไซ้, อ.พราหมณ์เอกสาฎกนี้ จักได้แล้ว ซึ่งหมวดสิบหกแห่ง
วัตถุทั้งปวง.

(ข้อเท็จจริงคือพราหมณ์ไม่ได้ถวายในปฐมยาม ดังนั้นเขาจึงได้สมบัติไม่ถึง
อย่างละสิบหกอัน คือได้แค่อย่างละสี่อันเท่านั้น)

คำกริยาอนาคตกาลของอดีตใช้กับเหตุการณ์ที่ผ่านมาโดยไม่ได้กระทำให้
สำเร็จ หรือเจ้าของกริยาไม่สามารถจะทำให้สำเร็จได้ มักใช้ในประโยคเงื่อนไขที่
ไม่ได้เกิดขึ้นจริง

๒.บุรุษและโยคะ

วิภัตติอาขยาตใช้ลงหลังธาตุและปัจจัยบอกให้รู้กาล บท วจนะ และบุรุษ ภาษาบาลีกำหนดให้ประธานกับกิริยาต้องมีวจนะและบุรุษเสมอกัน วิภัตติอาขยาตจึงแบ่งออกเป็น ๓ บุรุษ ๒ วจนะ เช่นเดียวกับปुरुสััพพนามเพื่อให้เข้าคู่กัน ในวิภัตติแต่ละฝ่าย

-วิภัตติคู่ที่ ๑ เป็นปฐมบุรุษ [ใช้กับคนที่เราพูดถึง คือ โส, เต]

-วิภัตติคู่ที่ ๒ เป็นมัชฌิมบุรุษ [ใช้กับคนที่เราพูดด้วย คือ ตูवं, ตุมฺहे]

-วิภัตติคู่ที่ ๓ เป็นอุตตมบุรุษตามลำดับ [ใช้กับตัวเราเอง คือ อหํ, มยํ]

กิริยาเป็นบุรุษใดต้องประกอบประธานให้มีบุรุษตรงกับกิริยาเสมอ

การประกอบประธานให้มีบุรุษและวณะตรงกับกิริยา เรียกว่า โยคะ
โดยปกติมักกล่าวสั้น ๆ ว่า โยค (อ่านว่า โยก)

ตารางสรุปบุรุษและโยคะในหมวดกาลาตีปัตติวิภัตติฝ่ายปรัสสบท

บุรุษ	วิภัตติ	โยคะ	คำอธิบาย	ประธานเอก.	ประธานพหู.
ปฐม.	สฺสา, สฺสํสฺ	นามโยคะ	ประกอบนามนาม เป็นประธาน	โส, ปฺริโส คู่กับ สฺสา	เต, ปฺริธา คู่กับ สฺสํสฺ
มัชฌิม.	สฺเส, สฺสถ	ตุมหโยคะ	ประกอบ ตุมฺห เป็นประธาน	ตฺวํ คู่กับ สฺเส	ตุมฺहे คู่กับ สฺสถ
อุตตม.	สฺสํ, สฺสามฺทา	อัมหโยคะ	ประกอบ อมฺห เป็นประธาน	อหํ คู่กับ สฺสํ	มยํ คู่กับ สฺสามฺทา

๓.กฎเกณฑ์ประจำหมวดกาลาติปัตติวิภัตติ

- สุสา   **ค**งรูป เช่น **ว**ทิสฺสา, **ก**ริสฺสา
หรือรัสสะ อา ที่ สุสา เป็น อ บ้างก็ได้ เช่น **ว**ทิสฺ, **ก**ริสฺ
- สุสํสุ   **ค**งรูป เช่น **ว**ทิสฺสํสุ, **ก**ริสฺสํสุ
- สุเส, สุสถ   **ค**งรูป เช่น **ว**ทิสฺเส, **ก**ริสฺเส, **ว**ทิสฺสถ, **ก**ริสฺสถ
- สุสํ, สุสามหา **ค**งรูป เช่น **ว**ทิสฺสํ, **ก**ริสฺสํ, **ว**ทิสฺสามหา, **ก**ริสฺสามหา

-สุสถ, สุสีสุ

คงรูป เช่น วสิสุสถ, กสิสุสถ, วสิสุสีสุ, กสิสุสีสุ

-สุสเส, สุสวเห

คงรูป เช่น วสิสุสเส, กสิสุสเส, วสิสุสวเห, กสิสุสวเห

-สํ, สสามุหเส

คงรูป เช่น วสิสุสํ, กสิสุสํ, วสิสุสามุหเส, กสิสุสามุหเส

-อิ อากม

ต้องลง อิ อากมหน้าวิภัตติเสมอ และเมื่อลง อิ อากม

แล้วต้องลบสระที่ปัจจัยทิ้งเสีย เช่น

กร+โ+อิ+สุสา

ลบสระ อ ที่ กร กลายเป็น กร

ลบ โ+ ปัจจัย เพราะมี อิ อากมอยู่หลัง

สำเร็จรูปเป็น กสิสุสา, กสิสุส

วิธีการนำธาตุประกอบกับปัจจัยและวิภัตติ

อเนกสระธาตุหรือธาตุที่มีหลายพยางค์เช่น **ชาคร (ตึ่น), วายม (พยามยาม), กร (ท่า), ปีลธิ (ประดับ), ครห (ตำหนิ)** เป็นต้น เมื่อนำไปประกอบกับธาตุและวิภัตติต้องลบสระที่สูงสุดธาตุทิ้งก่อนเสมอ เหตุที่ต้องลบสระที่สูงสุดธาตุก่อนเพราะพยัญชนะตัวเดียวไม่สามารถผสมสระควาละ ๒ ตัวได้ต้องลบทิ้งตัวหนึ่ง **แล้วนำธาตุมาผสมกับปัจจัยและวิภัตติ**

-ชาคร   ลบสระที่สูงสุดธาตุ กลายเป็น **ชาครุ** (มีจุดพินทุ์)

-กร   ลบสระที่สูงสุดธาตุ กลายเป็น **กรุ**

วิภัตติในหมวดกาลาติปัตติวิภัตติขึ้นต้นด้วยพยัญชนะทั้งหมด และต้องลง **อิ อากม** หน้าวิภัตติเสมอ ถ้าปัจจัยที่ลงหลังธาตุเป็นสระ (อ, เอ, โอ) ให้ลบสระที่ปัจจัยทิ้ง

วิธีทำ : กร + โอ+อิ+สุสา   ลบ อ ที่ กร กลายเป็น กรุ ลง โอ+อิ+สุสา   ลบ โอ ปัจจัย
สำเร็จรูปเป็น   กริสุสา, กริสุส (จักทำแล้ว)

แจก ลภ (ได้) ธาตุ + เป็นกัณฑ์จาก (อ)
 ด้วยกาลาติปัตติวิภัตติเป็นตัวอย่าง

บุรุษ	ปรัสนบพ		อัตตโนบพ		โยคะ
	เอกวจนะ	พหุวจนะ	เอกวจนะ	พหุวจนะ	
ปจฺจบุรุษ	ลภิสฺส, ลภิสฺสา	ลภิสฺสํ	ลภิสฺสถ	ลภิสฺสี	นามโยคะ
มัชฌิมบุรุษ	ลภิสฺเส	ลภิสฺสถ	ลภิสฺสเส	ลภิสฺสวฺเห	ตุมหโยคะ
อุตตมบุรุษ	ลภิสฺสํ	ลภิสฺสามฺหา	ลภิสฺสํ	ลภิสฺสามฺหเส	อัมหโยคะ

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี หมวดกาลาติปัตติ ฝ่ายปรัสนบพ

๑. โส เจ ยานํ ลภิสฺสา, โส อคฺจฉิสฺสา.

หากว่า อ.บุรุษนั้น จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.บุรุษนั้น จักได้ไปแล้ว.

๒. เต เจ ยานํ ลภิสฺสํ, เต อคฺจฉิสฺสํ.

หากว่า อ.บุรุษ ท. เหล่านั้น จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.บุรุษ ท. เหล่านั้น จักได้ไปแล้ว.

๓. ตวํ เจ ยานํ ลภิสฺเส, ตวํ อคฺจฉิสฺเส.

หากว่า อ.ท่าน จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.ท่าน จักได้ไปแล้ว.

๔. ตุมฺเห เจ ยานํ ลภิสฺสถ, ตุมฺเห อคฺจฉิสฺสถ.

หากว่า อ.ท่าน ท. จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.ท่าน ท. จักได้ไปแล้ว.

๕. อหํ เจ ยานํ ลภิสฺสํ, อหํ อคฺจฉิสฺสํ.

หากว่า อ.เรา จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.เรา จักได้ไปแล้ว.

๖. มยํ เจ ยานํ ลภิสฺสามฺหา, มยํ อคฺจฉิสฺสามฺหา.

หากว่า อ.เรา ท. จักได้แล้ว ซึ่งยานไซ้, อ.เรา ท. จักได้ไปแล้ว.

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี หมวดกาลาติปัตติ ฝ่ายอัตตโนบท

๑. โส เจ กมฺมํ กิริสฺสถ, ตสฺส กมฺมํ สีชฺฌิสฺสถ.

หากว่า อ.บุรุษนั้น จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของบุรุษนั้น จักสำเร็จแล้ว.

๒. เต เจ กมฺมํ กิริสฺสีสุ, เตสํ กมฺมํ สีชฺฌิสฺสถ.

หากว่า อ.บุรุษ พ. เหล่านั้น จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของบุรุษ พ. เหล่านั้น จักสำเร็จแล้ว.

๓. ตวํ เจ กมฺมํ กิริสฺสเส, ตฺยํ กมฺมํ สีชฺฌิสฺสถ.

หากว่า อ.ท่าน จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของท่าน จักสำเร็จแล้ว.

๔. ตุมฺเห เจ กมฺมํ กริสฺสวฺเห, ตุมฺหากํ กมฺมํ สีชฺฉิสฺสถ.

หากว่า อ.ท่าน ท. จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของท่าน ท. จักสำเร็จแล้ว.

๕. อหํ เจ กมฺมํ กริสฺสํ, มยฺหํ กมฺมํ สีชฺฉิสฺสถ.

หากว่า อ.เรา จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของเรา จักสำเร็จแล้ว.

๖. มยฺ เจ กมฺมํ กริสฺสามฺหเส, อมฺหากํ กมฺมํ สีชฺฉิสฺสถ.

หากว่า อ.เรา ท. จักกระทำแล้ว ซึ่งงานไซ้, อ.งาน ของเรา ท. จักสำเร็จแล้ว.

แจก ปจ ธาตุ (เข้าไป) + เป็นกัตตฺวาจก (อ)
 ด้วยกาลาติปัตติวิภัตติเป็นตัวอย่าง

บุรุษ	ปรัสสบท		อัตตโนบท		โยคะ
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	
ป्लุมบุรุษ	ปจิสฺสา	ปจิสฺสํสุ	ปจิสฺสถ	ปจิสฺสีสุ	นามโยคะ
มัจฉิมบุรุษ	ปจิสฺเส	ปจิสฺสถ	ปจิสฺสเส	ปจิสฺสวฺहे	ตุมหโยคะ
อุตตมบุรุษ	ปจิสฺสํ	ปจิสฺสามฺทา	ปจิสฺสํ	ปจิสฺสามฺหเส	อัมหโยคะ

ประกอบพิธีจาก ลภ ธาตุ (ได้) และ ขาท ธาตุ (กิน)
ด้วยกาลาตีปัตตีวิภัตตีให้ครบทั้ง ๓ บุรุษ ๒ วงนะ

บุรุษ	วณะ	วิภัติ	ภาษาบาลี
๑)ปฐม.	เอก.	สุสา	โส เจ กุมาโร ปูว์ ลภิสฺส, โส กุมาโร ขาทิสฺส.
	คำแปล		หากว่า อ.เด็กนั้น จักได้แล้ว ซึ่งขนมไซร์, อ.เด็กนั้น จักกินแล้ว.
๒)ปฐม.	พหุ.	สุสฺสุ	เต เจ กุมารา ปูว์ ลภิสฺสฺสุ, เต กุมารา ขาทิสฺสฺสุ.
	คำแปล		หากว่า อ.เด็ก ท. เหล่านั้น จักได้แล้ว ซึ่งขนมไซร์, อ.เด็ก ท. เหล่านั้น จักกินแล้ว.
๓)มัชฌิม.	เอก.	สุเส	ตุวํ เจ ปูว์ ลภิสฺเส, ตวํ ขาทิสฺเส.
	คำแปล		หากว่า อ.ท่าน จักได้แล้ว ซึ่งขนมไซร์, อ.ท่าน จักกินแล้ว.

๔) มัชฌิม.	พหุ.	สุสถ	ตุมฺเห เจ ปุวํ ฌิสฺสถ, ตุมฺเห ขาทิสฺสถ.
	คำแปล		หากว่าของท่านท จักได้แล้ว ซึ่งขณฺมโสรํ,ของท่านท จักกินแล้ว.
๕) อุตตม.	เอก.	สุสํ	อหํ เจ ปุวํ ฌิสฺสํ, อหํ ขาทิสฺสํ.
	คำแปล		หากว่า เรา จักได้แล้ว ซึ่งขณฺมโสรํ, เรา จักกินแล้ว.
๖) อุตตม.	พหุ.	สุสามฺทา	มยํ เจ ปุวํ ฌิสฺสามฺทา, มยํ ขาทิสฺสามฺทา.
	คำแปล		หากว่า เราท จักได้แล้ว ซึ่งขณฺมโสรํ, เราท จักกินแล้ว.